

Издаје сваке седмице
на читавом табаку.

ГЛАС НАРОДА.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

Цена је. листу:
на годину 4 ф.ор.
на по године 2 „
на три месеца 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

КОМУНАЛНЕ ШКОЛЕ У ХРВАЦКОЈ СЛАВОНИЈИ И СРЕМУ.

Сабор у Загребу наредио је, да у читавој земљи у сваком месту морају се увести комуналне школе то јест таке, у које може ићи и Србин и Хрват и Немац и Маџар и православни и католик и лутеран, дакле школе, у којима се не гледи како се ко крсти а баш ни чија му крвца греје прси, него само на науку па ко био да био, учитељ, а ко био да био ђак. Што се тиче вере ту неучи учитељ него катихета од сваке вере.

Закон о комуналним школама донешен је пре а сада је власт заређала од места до места, да збиља уведе те школе.

У Срему све су општине де Срба има изказале да они хоће, да им школе буду што су и биле: православне школе српске, у којима не може бити други учитељ него прави Србин, а то ће рећи Србин православне вере. Инспектор, кога је власт наместила за-ишао је по томе по школама и гледао да задобије учитеље за комуналне школе, обећавајући им већу плату и пензију. Власт друга и новине Хрватке наговарају Србе да се окану православних школа, јер тиме товаре себи двоструктет на врат, т. ј. морају плаћати иза своје за комуналне школе, јер како они веле нека нема ниједног детета, које би хтело ићи у комуналну школу опет ће се држати комунални учитељ, као што је то био случај у Белој-Цркви.

И у Угарској има закон о комуналним школама већ од толико година, али је овај много слободији од хрватског и колико закон не наваљује на српске православне школе толико власт избегава да народ српски за срце не уједе.

Другчије то раде браћа Хрвати. Како чујемо на-грачки владика Никанор поручио је патријарху, да власти, „које силом које милом“ уведе у Славонији у досадањим православним српским школама комуналне школе и тражио је савета у Патријарха како би се сачувала од пропасти православна школа и црква, јер са пропашћу школе православне пропада и православље. У цркви православној требају два или бар један певац, који ће одговарати на служби божијој. Када нестане православне школе цркове у Славонији неће имати ни једног певца свога, јер

учитељ из комуналне школе није дужан певати у цркви, а тако ће бити и у Срему а у горњој крајини већ је и сада зло. Да држава од куд са неба добива новце за издржавање комуналних школа онда би православне општине, што су досада имале учитеља, за те новце нашле певца, али оне ће за комуналног учитеља морати давати више него досада за свога те певац је нови терет на и онако претоварену грбачу народну. У православној цркви одговара свештенику и сав народ а нарочито деца. Ко ће ове учити појању? Има их, који ће одговорити свештеник, јер то се тиче цркве. Али како ће свештеник по раштрканим саланима у крајини, јер села тамо већином и нису друго него гомила салана, доспети и на то да децу појању учи?

Српска школа најачи је град у који се скло-нило Српство, тај град хоће браћа наша Хрвати са једним параграфом да поруше.

Хрвати су неки тиме раскрстили са нама. Таку браћу ми нетребамо. Није бадава речено: Нека ме Бог од брата сачува од злотвора чувају се и сам.

Чујемо да се ради увањања комуналних школа у Срему у неким местима тако омразили Шокци са Србима да је и до туче долазило. То не ваља, закон се мора поштовати док га не измену на ономе месту на коме су створили, а што је тај закон донешен то није крив народ хрватски а најмање шокачки, који је Србин само друге вере. Осим тога кад знамо да је на град наш и Беч и Пешта ударала па га није освојила неће га ни Загреб. Ми ћемо и поред закона о комуналним школама остати што смо били, а браћи Хрватима, који су у власти морамо рећи да су само у љубави и слози са Србима јаки те да не треба да дирају у зеницу српску иначе то што нам чине ветар је, који ће само задрмати лишће, ако зору српску други неугасе Хрвати неће.

Разметање неких долази нам, као оно што је један Новасађанин, који је имао пет ланаца земље, фалио се другом рекав: Ја и Камбер имамо четир стотине и пет ланаца. Ми ћемо моћи и без тих пет ланаца бити.

ЛУКА ВУКАЛОВИЋ

написао Јово Накићеновић.

(Наставак.)

Петковић узе са собом Николу Дерића, и Шпира Лучића, оба главара из Суторине, и рече им да не казују е он није из Суторине, па пође с њима на Дебели бријег, гдје сусрете пашу и његову војску.

Чим Петковић видје Турке, заиска вјеру да би могао говорити са Мехмед-пашом. Турци му дадоше вјеру и паша посла два официра да питају шта раја жели. Тада Петковић рече: „Ми смо главари из Суторине, покорна раја свијетлог Падише, те смо дошли молити Мехмед-пашу да не уђе с војском у Суторину, јер је сва суторинска раја пребјегла у Ђесарову границу, па кад види војску препануће се, те се не ће више на траг вратити; ми Суторињани нијесмо се никад цару одметали, па не бисмо ни овог пута да нас није Вукаловић на силу побунео, за то смо дошли молити да се војска овдје устави бар за три дана, док ми рају на траг позовемо“.

Мехмед-Паша то једва и дочека, да без крви узме Суторину и пристаниште, гдје би се могла војска извозити за даље ратовање по Херцеговини. Он повјерова, те отпусти Петковића са друговима и препоручи им да умире народ и да ће он ондје остати док га они не позову.

Петковић се врати и прије него је сашао у Суторину сусрете Вукаловића су 600 Бокеза гдје иде да дочека Мехмед-пашу.

Док Мехмед-паша угледа Вукаловића са дружином, видје да се преварио, пренаде се те без боја побјеже пут Дубровника.

Кад опази Лука да Турци без обзира бјеже, он поврати своју војску и удари на кулу у Суторини.

Послије кратког боја Вукаловић са оно 600 Бокеза и осам Херцеговаца, јер остале бијаше послао на Зупце, на јуриш освоји кулу и истјера Турке из Суторине. Лука Петковић први уграби и скиде барјак турски.

У овој кули нађе Лука 24 сандуџа праха и 25 врећа бешкота, што он све раздијели војсци.

Касније кулу запалише а заробљене Турке пустише у Ђесарову границу.

У ово доба дође к Луци Михаило Зега из Баната. човјек научен и одважан, који Луци бјеше десна рука свуда гдје се пера тицало а и сабљом је знао махнути на бојишту.

Мало касније стиже из Сријема Милан Лалошевић. младић хитар и ваљан, те га Лука гледаше као свога сина, али зла коб хтједе те на брзо погину. Бијаше отишао по ноћи с једном четом да запале турске куле на дно Зубаца а бјеше кишљиво вријеме, те не могаше ватра да ухвати. Милан пође да укреше ватру, али га турска стража спази и опали на њ. Куд ће несрећа, зрно га смртно погоди низ капу у десну мишицу те му гуштер прекиде, дружина га рањена

изнесе да му Турци главу не посијеку, али мало касније од ране премино, те га браћа лијепо сахранише код црве св. Петке на Зупцима. До Милана погинуо је и Раде Деведери родом из Италије, који је био Гарибалдијанац.

Одмах послје ове битке крену Лука са свом војском пут Зубаца, а остави стражу у Суторини, да не би од куда Турци наљегли.

Кад је Лука изашао на Зупце, овдје нађе око хиљаде момака, гдје га чекају да ударе на Турке, који се бјеху утаборили између Тулих и Турмената.

Најприје Лука јави сакупљеној војсци, како је отјерао Мехмед-пашу уз Конавље и освојио турску кулу у Суторини, па посолови своје витесове говорехи: „Ако је много Турака, Бог је јак, те ће нам помоћи, само сложено, све за крет часни и слободу златну“. За овјем разреди војску па удари на Дервиш-пашу баш око подне 24. фебруара 1861 године.

Бој је трајао све до мркле поћи, а кад Турци видјеше који их јади нађоше, не смједоше остати да преноће на Зупцима, него ноћу побјегоше пут Требиња.

Када видје Лука да Турци бјеже, повика своје соколове, те се отиште у потјеру за Турцима и гони их све док се не склонеше под топове града Требиња. Ту се бој прекиде, Лука остави око Требиња стражу а он се врати са осталом дружином на Зупце.

У овој потјери оте Лука Турцима 300 товара тајина, уз то Дервиш-паша изгуби 626 војника, осим многијех рањенијех што их војска у Требиње унесе.

Луци погибе 24 друга а 20 бјеше рањенијех.

У ово доба удари из потаје Сарош-паша у Гацко на Берушницу и на пријевари посијече девет браће Гргуревиха, који се нијесу Турцима ни одметали; те окрену преко Сјенице на Скадар. Тада Луци дође глас да ће Сарош-паша доћи преко Суторине на Дубровник, те Лука на брзу руку скупи неколико момака и посла у Суторину да дочекају пашу и освете своју браћу. Ну наша овјем путем не наљезе, него сами његови момци и коњи уз пратњу аустријскијех војника. Лучина их војска дочека и отме коње а аустријске војнике поврати натраг заједно са шашињем момцима.

Када чу ово Аустрија, тешко јој жао би, па да би дала неко задовољење Стамболу, одмах нареди Ђенералу Гавру Родићу, који се онда у Дубровнику налажаше, да сакупи убојиту војску и удари Луци на Суторину.

Родић скупи војску и сву ратну спрему и опрему, па се крену из Дубровника преко Конавља на Суторину.

Кад је ова војска ишла у Суторину, те по што се увјерише да нигдје никог нема до стараца и дјече,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Родић посла једно одјељење војске и пијонере на бријег више Суторине, да развали Лучине стражаре на којима се српска застава вијаше. Док су ови војници на бријег изашли, Видо Катић, који чуваше ону силну тврђаву, скиде заставу и уклони се, да га гојска није ни видјела.

Тако аустријска војска без ране и мртве главе освоји ову „тврђаву“, па је сву са земљом сравни, а однесе с ње два гвоздена тона, са којима је Лука Суторину од Турака бранио.

Баш у исто доба кад је Родић рушио Лучину обрану, Лука је крвави бој био са Дервиш-пашом на Зупцима. Луци Бог и срећа даде, те Дервиша побии

једи и загна у Требиње и баш у онај час допане га глас, да му је Родић стражару развалио и топове однио.

Кад разумије Лука ово, заборави на труд и умор, изабра неколико момака те похита да честита Родићу побједу. Али док је Лука у Суторину сашао, Родић је већ био у Дубровнику, те не би срећан да се с њиме поздрави.

Лука је због ове повреде границе протестовао преко консула на гаранте силе, али врана врани очи не вади, него ко што маче, маче; а тешко вазда слабијему!

(Наставиће се.)

ГРАЂА ЗА ИСТОРИЈУ СРП. ПОКРЕТА Г. 1848.

Саопштио ш—ј—.

(Наставак.)

П и с м о VII.

№г. 6015. Тајно.

Високоблагородному г. предједатељу комисије у Руми,

II. Ст—у, и дјеловодитељу исте, г. Г. Ј—у.

Правителство је примило писмо Ваше од 18. тек. №г. 2. у следству чега Вам препоручује, да Ви одма, како ово писмо примите, овамо обојица правителству, гди Ђете преважне политическе узроке овога позива саслушати, дођете.

Међу тим пре поласка Вашег овамо, отидете Г. Стојчевићу и изјавите му, да сте за добро нашли овамо у Земун правителству доћи, и тако да на пут полазите, а овај правителствени позив како од г. С., тако и од сваког другог у тајни задржите.

Из засједанија правителства војвођовине Србије, у Земуну 21. окт. 849.

мјестозаступник предједатеља, член

Народни секретар

Правителства

Јован Станковић ср.

Петар Јовановић ср.

№г. 176.

Рађено у Перлезком Стану 26. јунија 1848. г.

И с п и т

над Александром Ивковићем, комесаром военачалника Дракулића.

Исти Александер представши данас показао је:

„Ја сам по налогу г. Дракулића као народни комесар у Панчево отишао, да издатеља Српства Павловића овамо доведем, но кад сам тамо дошао, и одбору се пријавио, с надлежним на то пуновластием, чланови одбора не само што нису хтели истога Павловића издати, већ су изразивши се, да ће они, извићење издајства тога на себе примити, отишли сами код Павловића и писма бунтовна сами истраживали и сами читали, без да су њему као комесару саизволили присуствије с њима, и дјелствително увјерење о бунтовним умишљаима истога Павловића. Одборници исти код Павловића кажу да су до трибунтовна писма нашли, но такова не само нису мудали ни Дракулићу однети, већ су се изразили, да ћеду та писма у Карловце послати.“

По овом је полковник Дракулић за доказати, да је Павловић заиста издајник рода и отечества, показао:

„Исти Павловић, као што су ми два Бечкеречанина (моји тајни вјесници) казивали, писма своја шиљао је у Бегу Цркву, и одавде одправљао је у Бечкерек Кишу, који је писмо у кафани, по сведоцима исти Бечкеречана читао, у том смислу: „да Киш постара се само неко число Катана преко Беле Цркве у Панчево послати, па Панчевци да ће готови бити, поданицима његовим и целе Мздарскэ назвати се“. Овом подобна писма исти Павловић од своје стране шиљао је у Темишвар Вуковићу, и као проклети јуда хтео је свој род своје отечество, и све што на Србском срцу лежи, продати и издати. Оваког зломислиатеља, желивши у злоговарним сплеткама уватити, ускорио сам мога комесара Александра послати, да тамо у Панчево оде, и о том дјелствително увјери се, давши му тај нарочити налог, да сва писма код куће издајника претресе, и мени иста донесе а Павловића доведе. Но Панчевци, одборници, који су с духом једни исти зломислиатељи, овом комесару не само што нису хтели бити на руци, већ су сами код Павловића отишли, и сами тамо по артијама павловићевим преметали, нехтевши комесара ни бар за учестика тога дјелствија примити. Овим поступком Панчевци ти чисту невјерност према своме роду и отечеству, према заклетви и дужности својој на коју су се заклели показују, и за то молим, да се сходне мјере употребе, за отклоненије ти зала, која ће у сваком смотренију нама опасна и штетљива бити“.

Војеначалник стана перлезког

Дракулић с. р.

П и с м о VIII.

Скупштини досадашњег цивилног Правителства српске Војвођовине у Земуну.

Ваш пријатељски поздрав од 28. серпња т. г., који сте ми преко одсланика ваши послали, повишено

је у мени чуђење за уважање ваши врли настојања, око јавни послова домовине. Отлична она и честита мишлења ваша, која тамо изјависте, посве одговарају моме очекивању, које ја у вашу разборитост положи. Уздајте се у нашега милостивог великодушнoг Владоаца и Његову владу, и уздајте се у ме, којег са садашњи кораци неко право к томе имаду, и који вам и Народу на подпуну утјеху служити могу.

Државни устав јест зграда великог зданија једнокупе аустријске уставне царевине, и кадар је још уз то палог §, 123. промене примити, које заступници свију круновина на првом државном Сабору с привођењем Царским учинити могу; а покрајински устав поједини круновина јест уређење поједини обиталишта у том великом зданију с подпуну с њиме слагати се могућом аутономијом поједини части на темелу њиовн устава.

Узтрните се моја Господо! и причекајте свршетак садашњи ратни околности, те ће вам примерно вашим жељам учествовати у сви уставни слобода у

пуној мјери, као што свака друга круновина.

Ви моја Господо! заслужујете захвалност отечества за ваша домољубна настојања, за ваше старање о његовом добру, влада пак оће вас позвати, да тако код привременог уређења ратног положенија, као и код уведења слѣдити имајући уставни уреда с вашим знањем и с вашим упливом у примјерни чиновни судјелујете, на коју сверху сам ја већ сходне корале учинио.

Међутим и надале наставити руковођење код те централне области започети обични посала, а важнија закљученија поднесите мени ради знања и одобрења, те настојте одољети позивом гледе постепеног прелаза к новом уређењу к вам доспети имајућим. Ваше дјеловање и ваше заслуге доставићу до високог знања нашег младог милостивог Цара, те ће вам примерно признање и смотрење њи са захвалностију отечества у дио пасти.

У Руми 12. колозова 1849 год.

Јелачић, с. р.
Бан.

М У Х А.

Је ли да ти не волиш мухе? Па још лети, кад хоћеш да заспиш а оне ти сметају. Газдарице живе да се изеду кад по намештају погледе, а оно све упљувано. Тек што си усую чорбу у таџир, млеко у чанак, а оно се већ муха унутра удавила, па ко се на то не би једио? Ти се замислио, па хоћеш мира, а безобразна муха наврзла ти се на нос, па ма је ти сто пута терао, ево је опет. Како ти је слатко кад коју ухватиш па је убијеш, а декојем деки је сав посао, сво уживање, да цели дан по одајама хода, па да с кожицом на штапу мухе вреба и туче. Ту ти је „квизивурц“, ту ти је отрован папир, ту лепак, ту кора од хлеба и сијасет других справа да само јадне мухе тамане. Сваки је уверен, да је муха само на терет човеку и да је ваља таманити.

Па опет није тако. И у мухи видиш истину оних речи: „Свакоје диханије да хвалит господа“, па што се даље испитује, све се више долази до уверења, да све што год је на свету, има своје цели, има свога определења. Најмањи црвић, најситнији створ стоји у склопу велике природе, у васиони, исто тако, као малена која чивијца у каквој великој машини. Ништа на свету није случајно и у пркос људима, већ постаде нуждом и по определењу виших закона. Наравно да ми каткад то превидимо, а то само стога, што још далеко нисмо доспели до тога, да свачему нађемо прави и истинити узрок. Кад до тога дођемо, онда ће нам свет изгледати као најлепши, најпотпунији склад од више разноврсних сила. Друкчије није ни могуће појмити опстанак и напредак.

Муха, гадна, безобразна муха, па толико речи око ње! —

Јесте! а и вредно је. У природи није ништа тако мајушно, ништа тако незнатно, да се на-њ није вре-

дно осврнути. Најмањи узрок, па треба последица, најситнија причина, а за њом читава поворка огромних последица. То у природи расти временом и приликом као оно у причи исусовој зрно слачичино. Па ко ће то у напред да измери?!

Да, муха је мала ствар; нико на њу и не мотри кад не мора, али ево шта је наука у њој нашла.

Ви ваљда знате, да има тако званих зараза, тако званих редња. По гдекоја се болест укаже на једном па не потраје дуго, а већ се више света разболело. Нити знадеш од куда, ни како? Тако знате за летњу грозницу, за колеру, кугу, тиф а и друге болести. Премишљали ви како му драго, права им узрока не нађосте.

Али ево наука је дошла на то. Тим и другим сродним болестинама први је узрок нечист, повварен ваздух. У том нечистом поввареном ваздуху живе и лете милијунима сићушних, веома сићушних животињца, што се рађају у квару и трулежу. Њих човек с ваздухом удише, или ма на који начин у своје тело прими, па оне су онда жива клица тим разним болестима. Тој живој клици треба онда још само добра прилика (назеба, претоварен стомак, неуредан живот) па онда је болестина готова. Оне се у телу веома брзо плоде и замало, па су човека обхрвале.

Дакако да се човек опет досећа јаду, па се разним средствима од тога чува. Али је то гдекада заман, па онда је много света што за то нити хоће нити може да хаје. Где је тако тамо деломине чува човека и сама природа, а срество јој је муха. Да видимо како то?

Ви сте ваљда и сами приметили, да је онде највише муха, где се што квари и труне. По месарницама, на трудом воћу, на сиру, на остатцима од

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јела, на стрвинама, у опште муха је онде, где се трулежом трује ваздух. У том поквареном ваздуху је милијунима од оних животињица, а све су се залегле у трулежи. — Шта сад мухе раде?

Јамачно сте гледали муху кад се треби, кад се вивка као тица. Кривоца опусти, ножицама их по неколико пута поглади, па онда ће предњим ногама поћи њушци, као да што једе. Ми мислимо да се муха тако чисти, као што раде тице и мачка. Али није тако. И инглески имичар Емрсн је то мотрио и испитивао, па ево шта је нашао:

На мухина крила нападају милијуни од тих сићушних штетљивих животињица, а муха их с крила куши и једе. С тога и мухе траже покварен ваздух и стрвине, с тога их је јатомице, где је смрада и квара, па с тога и јесу дебеле само у поквареном ваздуху. Где год је чистоће, здрава свежа ваздуха, онде их је мало, па и што их је, све су мршаве као ртови. Наравно с тога, што немају довољне хране.

Мухе дакле тамане те животињице по ваздуху, чисте од њих ваздух и тиме су за здравље човеково од преке користи. У којој мери они то чине, и могу ли они тај силан број од тих животињица свладати, то се не може јамачно измерити. Толико знамо и сами да се муха веома често вивка, а Емерсн дока-

зује, да је увек сијасет тих животињица на мухиних крили. Он их је са мухиних крила стругао и под микроскопом испитивао.

Како му драго, толико је доказано, да муха тражи те животињице, да их тамани а мора бити у великом броју, јер и муха има доста да се тиме чисти поваре, кужан ваздух у којем би се човек иначе лако поболоо. То је, мислим, довољно, а да признамо, да и муха има свога определења на свету, да је корисна човеку, и да је особито онде погрешно мухе гањати, где је ваздух покварен и кужан.

Дакако да ја не велим, да треба мухе напустити ма шта радиле, и да их ваља патити. На против: муха се треба већ из више узрока чувати (на пр. да не пренашају болест), али не тиме да их убијамо и таманимо, где су се нашле, него тиме, да чистоћом гледимо да их и не запатимо. Почисти сваку мрвицу, избриши сваку локвицу, не остављај ништа да ти труне, да се усмради, отварај често одаје, па јамачно не ћеш муха имати. По гдекоја се мора боме свугде наћи, а јатом ће их бити само онде, где је нечистоће. По томе је муха уједно и мерило за ваљаност газдаричину.

Ето, куда тако мала ствар замаша.

М. Ј. Батут.

Б Е Л Е Ш К Е.

Како се да сачувати, да те змија не ује. Радењаци у пољу често ноћивају на сред поља. Ретко је поље де змија нема. Змија, ма да јој је крв ладна ипак воде топлину те кад човек заспи привуче се и легне на њега. Док је човек миран мирна је и она, али чим се он макне одмах је уједен. Да би се од тог сачувао треба увек у такој прилици да уза се има белог лука на чиј мирис змија тако мрзи да бежи до сто врага од њега. Још је боље кад је лукац ољуштен у чешљеви а не у главици. С тога у аргентинској републици де војници на граници по пољу спавају, ови увек уза се бела лука носе и није се ни кад десило, да је кога змија ујела.

Како се поправља крђава кафа. Ми држимо да кад кажемо трговцу дај ми перл кафе, да смо добили најбољу кафу, но нек смо добили најбољу сорту од те кафе, још то није најбоља кафа. Није све злато што се сија, па зато сваку кафу добро је најпре два триред врелом водом прелити и метути на ланену крпу да се оцеди и осуши, па ће се видети шта га ту има прљотине и фарбе којекавје.

Лек од филоксере. Од како је та гњида чак и у Панчево дошла знаду за њу и Ванатани па и Бачвани и Сремци, ма да јој је тако чудно име да га они немогу да утубе него кажу филин ексер. Та буба то је сува болест чокотова и као што од ове неможе да се нађе правог лека, тако не неможе ни од филоксере да се нађе, него се тек нагађа. Тако је неки Балбијани пронашо, да та животињица леже јаја из који

излазе мушкарци, који имају крила и женске без крила горе на земљи у зраку. Црвић кад се излеже домили на чокот па одатале на лозу. Јаја се носе у јесен и јамачно да се те животињице у пролеће легу. Дакле, вели Балбијани, главно је да се неда црву на чокот, а то се може учинити ако се око чокота, каква машћурина помешана са иверјем ситним поспе и једнако олајом или машћу влажи. То би требало одмах после бербе учинити, па би се тиме много те згадије потаманило.

Најбољи маџарски дуван сади се на спаилуку грофа Дежефије у Кираљтелеку. На бечкој светској изложби добро је тај дуван награду, фини је, има леп мирис, лепо лице, танке жиле и лишће.

Најбоље гвоздене осовине, прави Јозеф Хајзер, дворски фабрикант у Гамингу у дољној Аустрији. Наши Бачвани никуд без гвоздени кола а и Сремци. Фабрика горњи има свој знак па би могли управо из фабрике наручити наши ковачи те осовине.

Од кад су постале бароке. Бароку или немецки перике метути на главу, то је што наши кажу носи туђу косу. Прву туђу косу (пароку) понео је добри Филип Херцог Бургундски. Он се сиромом морао три пут женити, па кад је трећи пут мето ћилим на кола, а то је било године 1431, па сиромом оћелавио а допала му се лепа Изабела Португалска, он се поплаши да га због голе тиве неће одбити, те нађе вештог бербера, неког Француза Пијера Лоршо из Лијона, па му овај направи, лепу, плаву кокорнаву

косу. Шта је Херцог платио незна се, али се зна да су бароке у први мах коштале по 1000 талира, а то је с тога, јер нико није хтео своју косу продавати.

Чудна обрана. Вие се брани рогови, мачка ноктима, пас зубима и т. д. а има у аргентинској републици у Америци, у пустари шта се зове Пампас,

која је налић на мало псетанце, и зове се Сорино. Та животињица брани се смрадом. Кад се њој ко приближи она баци из себе неки смрад, који тако смрди, да те мора несвест уватити, и као прокажен мораш се по више недеља од света уклонити, јер нико ни најрођенији не може ти од смрада доћи.

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Карловци 9. новембра 1875. Имам вам са саборског одбора још додати, да је Хуберовом писару Кишу заиста одобрен зајам из народних фондова. Једном је саборски одбор решио, да ће се зајам давати по реду како се ко пријави, и с тога је и у новинама разгласио, да не вреди да се даље и иште зајам, и позвао је оне, којима би требала писмена, а не би могли чекати на зајам, да их узму натраг. Као што чујемо, има их до 200 пријављено. Али опет за то је пред све истрачо комесаров писар Киш и доби преко реда. За то да овај добије зајам, заузимао се јако патријарх и владика Стојковић. Касапиновић је сам томе противан био.

Сећајете се, да је некад владика Теофан Живковић покљонио из манастира Вездина народном фонду 25 хиљада форината у облигацијама. Сада се показало, да је то таки новац, који манастир не може никоме поклањати, те се морао натраг вратити и манастир је покљонио фонду интерес од тога новца.

У седници административног одбора ове архидијецезе, ски-

нут је с председништва досадањи председник румске црквене општине, а тако исто и тотор због нереда. Ни један ни други неће се моћи више бирати. Скупштина досадања црквена у Руми распустиће се, а то има извршити Александар Јовановић из Сава.

Седница консисторјална у овој дијецези биће 19. новембра, административног епархијског одбора 25. нов. Надамо се, да ће сви, који су у те седнице позвани и доћи.

У мало што не заборавих. Чује се, да је саборски одбор примио понуду Ст. В. Поповића референта, да овај издаје „Митрополитски Гласник“. Исао је том приликом, да сабор наложи општинама, да морају тај лист држати, но то није усвојено.

Овде се бави позориште неког Фотије Иличића, које је и вукло до хиљаду форината, а боље би било, да је и десети део отишао на Херцеговце, него што се бевукаше по Карловци ови комендијаша, који цијани нападаше на агенцији на поштене људе, који нехтедохе долазити да гледе бруку комедијашку.

ПОДЛИСТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

Да се вратимо на суђење потричарима.

Де се оре и сеје ту ти је потричарење увек у најбољем јеку. Волије ти ратар замаћи у туђу зоб, узабрати туђ кукуруз или понасти туђу ливаду него видити свога покојног оца. Па не само младом ратару него и седом старцу, па и жени и баби у души је потрти комшију, поконати му кромпир или побрати бундеве. Па и сами поглавари општински нису нимало бољи од њихова слуге или друге чељади. А има места, де су и господара кнеза уватили да коси туђу траву и т. д. То се тако одомаћило, да то већ није никаква срамота, кад кога у потрици увате. Али сиротињска је њива и онако мала, па кад се и оно мало преполови, онда јадног сиромаша боле да не може опростити.

Новоме натарошу додијале су биле тужбе на потричаре још с пролећа, де је све зелено, де ништа није за потребу, а шта ће још на лето бити?

— На лето морате господине натарошу преко недеље две сесије држати, толико ће ту тужбе бити због потрице. рече плајаш Ђука новомо натарошу.

— Не ћемо ни једну, кад сваки сат вреди дукат зар да се људи по суду вуку, то неће бити, налето кад дође жетва, докле год ова траје, неће бити сесије.

— То можете учинити г. натарошу, али потрица остаје.

— Неће ни ње бити.

— Да Бог да, али ја сам слушао десет капетана, који су тако казали, па често ноћу сели на кола, повели каплара, па кога увате у потрици они ома држи штандрек, удри по 25 батина на ште срце, па опет крађе и потрице у пољу толико, да ми је само то што је било за једну годину, па да питам господар кнеза, пошто му је шилт.

Видићемо, завршио је натарош, али Ђука је још и после тога нешто гуњђао, очлазећи из собе, јамачно је кроз зубе брбљао, нашао се ђивта да истреби потрицу а баталијун није могао.

Натарош је у договору с кнезом сазвао општину разложио јој какво је то зло потрица и општина је закључила, да ко се први пут увати у забрани или потрици, плаћа пет фор. а. вр. и штету. ко други пут плаћа десет фор. и штету. Половина од тога да иде у сиротињски фонд, а половина онеме, ко јави потричара. Сесија имала је по томе судити, а кнез је имао одмах без икаква изговора пресуду извршити.

Истога дана дакле, кад је жена тужила квочку, било је на сесији до десет потричара, које су чувари у забрани уватили.

У потрици била су и два поглаварска сина и натарошев кум, али их чувари нису тужили.

— Уђе један потричар у суд.

— Ти си море Јово био у забрани.

www.b9.rs

— Ја господар кнеже нисам знао да је тамо забрана.

— Нисам знао, ваљда ћу ја узети добош па ићи теби под нос да ти кажем, де је забрана, то је изјављено на заповести.

— Ја нисам био на заповести. —

— Па онда си и за то крив, излази на поље, нек дође други.

— Море Пајо, ти си се прохуљио. Твој отац је био царски фелбап ти си се направио потричар.

— Ко то каже? Ја нисам ноћас ни био у пољу.

— Нек уђе Гавра чувар, заповеди кнез.

— Ти рече да си уватио Пају у потрици!

— Јесам.

— Лаже, господар кнеже! Ми смо се пре две недеље у бирцузу свадили, на сад хоће да ми се свети. То је оно, окрену се Паја чувару, што си ти рекао: добићу ја тебе; добићеш кад си лажов.

То је Паја таким гласом изговорио, да би, ко незна наше људе, морао свако рећи, да истину говори.

— Изиђите на поље, рече кнез и обоица изађоше,

Уђе и трећи. И тај није крив.

— Ја сам, рече он, пасо коње на ледина де није забрана а чувари су дошли, па отерали коње у забрану, само да добију половину глобе. Боље је сада, од како је тај нови закон, бити чувар него попа, направиће они себи тако лену крајцару.

— Можеш ли ти то доказати.

— Како ћу доказати, кад сам ја заспо био, а они онда коње отерали

— Е, па крив си и за то, што си заспо. Да сам ја твој отац, извукао би ти лутрију, да би три дана на ладном камену седно. Излази на поље.

— Нек уђе четврти. Знам да ће и овај казати, да није крив, алл шта ћемо, морамо их форме ради саслушати, рече кнез.

Уђе и четврти.

— Ти си био у забрани.

— Јесам.

— Шта, је си, видиш ти безобразника једног, како се он чисто фали тиме, осуше се на овога суђаје.

— Јесам, али видео сам од вапих синова.

Славна се сесија убезекну. Сви занемеше. Кнез и натарош и оне суђаје, чија нису деца, згледаше се а очеви потричареви обореше главе.

Натарош шапуће нешто кнезу. Вели му, да би те суђаје морале сада одступити, а ови се тргоше, па се продераше Напоље прето лажљиво!

А имаш ли ти сведока да је тако, ето жандари нису ове тужили, да су они били у потрици и они би били тужени, запитаће натарош.

Имам, ето и ваш је кум био и његов слуга, али жандари да се улажу вама и поглаварима, не тужише ни једног.

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Црногорац отац). Седамнајест рођене браће Црногорца завере се у последњем црногорском рату г. 1862 да ће усред табора убити Омер-пашу као оно Милош Мурата. Оду јунаци, али се натраг ни један не врати. У седамнајест гробова поређани беху синови старца Црногорца. Дванајест њих беху ожењени. Дванајет удовица, сињих кувавица, дођу на гробље са седим оцем. Удовице стану запевати, а отац ни педаде, него узме гусле и опева јуначку смрт својих синова.

(Српски Ђилим и Палатин Јосиф). Год. 1812. Урош Несторовић као главни школ. надзорник обилазећи срп. нар. школе по Бачкој, дође у село Станичиће, где код тамошњег свештеника Марка Врачарића одседне. Приликом том епази на столу врло леп са златним и сребрним жицама израђени Ђилим. Немогавши своје љубопитству одолети, зашита домаћина, од куда му тај красан Ђилим? Честити отац Марко отговори да су тај Ђилим златне руке његове попадије откале.

Несторовић похвали своју домаћицу, и зажели да му ова свој Ђилим прода. Добра домаћина се на то насмеши, рекавши, да јој Ђилим није на продају, но да ће га она г. конзилијару поклонити кад му се тако допада. Несторовић прими са захвалношћу драгоцени дар и при поласку понесе га собом.

Кад се Несторовић врати у Будим, оде к Палатину Јосифу, да му о своје раду рачуна даде. По свршеном извештају, похвали се Несторовић П. латину, како је од станичићке попадије добио тако красан срп. Ђилим, да га никаква фабрика лепшег израдити не може. Палатиту се та хвала мало претерана учини те с тога зажели Ђилим видети. Кад Несторовић Ђилим донесе Његово Височество озбиљно рече: „Заиста ово су златне руке

тгаде! Несторовићу, ви сте срећан, што се тако српскињом поносити можете!“

Кад види Несторовић да се и палатину допада, понуди га ш њим и после велике молбе конзилијарева, прими палатин Јосиф Ђилим и својом руком застре ш њим јодан — у својој најсјајнијој соби стојећи стол.

Слава станичкој попадији Соси!

—ш—ј—

Прво-сеоско-бокешка књижица.

Нигди у свој Боки, нити постоји штампарија, нити у њој изилази који лист. Данас је колико и једно и друго јако потребно на овим странама, као странкама привезатим уза стране гди се има великог пословања, као и уз Ерцег-Нови, гди је живи саобраћај браће наше усташа и бораца за слободу, ради чега, управа се „прво сеоско-бокешке књижице“ и ријеша издавати лист под насловом „Бокешки Гласник“ у корист наше херцеговачко-босанске браће; са обзиром на укупно братство но како је наша управа тек скорашња, није у стању без братског и родољубног одзива сама по себи штампарију завести и установити, зато овим најучтивим врстама управа позивље и припада у добротама високоцијењеног уредиштва и задружне штампарије, да би се имала доброта овој се управи одаввати макар и су неколико фунти Ђирилских, латинских, и немачких слова: петита, цитата, хартије и других штампарији односењих се апарата, па макар све било и постаро и т. д., као добровољним прилогом, а тим помоћи установити прву бокешку штампарију, као што је родољубним одзивом установљена и прво-бокешка књижица.

Које неби било на руци послати слова и поменуће штампарске апарате, а био би родољубног одзива, по одлуци управе, са великом се благодарношћу примају и новчани прилози за штампарију, према чему, од управе ће сваки приложеник без разлике бити сматран као члан утемељач прво-бокешке штампарије, и свакога ће као утемељача бити име у записнику забележено, као и у своје време на дародавство му бити признаница о примству ствари и пошиљке по пошти упућена и послата.

Управа се надајући на жарко родољубље народних пријатеља о што већем и бржем одзиву, како би што пређе одпочела своје свето пословање по овој упућеници: „Prvoj-seosko-bokeškoj knjižnici u Kute, Erceg-Noví (Boka Kotorska) Austrija, рада се са високим штовањем свакад се назвати у понизности.

Кути, 5. новембра 1875. У П Р А В А

прво-сеоско-бокешке књижице.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПАНЧЕВАЦ

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД СА СЛИКАМА
за 1876 год.

УРЕДИО ПАНТА ПОПОВИЋ.

ЦЕНА ЈЕ САМО 30 НОВЧ.

Овај је календар изашао из штампе и има ову садржину: 1.) Општинама (права и дужности њене); 2.) Београд (са сликом); 3.) Славуј, песма по Ј. Арању од Мите Поповића; 4.) Ђурђев дан; 5.) Лађа у ваздуху (са сликом); 6.) Пут у Пешту на суд; 7.) Правда и лукавство, песма по Ђулајију од Мите Поповића; 8.) Гарибалдова кућа на Капрери (са сликом); 9.) Понадија се, повамириши, приповетка; 10.) Голуб писмоноша (са сликом); 11.) Чудотворно оцило, приповедница из народа; 12.) Гума дрво (са сликом); 13.) Стипса (са сликом); 14.) Божић; 15.) Сечењем друм на Дунаву (са сликом); 16.) Сајмови и тргови; 17.) Пешта; 18.) Телеграми; 19.) Лествице за жиг; 20.) Жребања свију аустро-угарских сребрака.

Садржина ова препоручује га свакој српској кући. Он се у свима српским местима код наших познатих комисионара добити може. Књижари и растурачи „Панчевца“ добијају 25% рабата.

ВЕОМА УКУСАН

са више боја штампан

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ

(Wandkalender)

ЗА 1876 ГОД.

изашао је у нашој наклади и стаје само 40 новч.

Као украс свакој писарници, продавници итд. и као преку потребу свакој раденој кући препоручујемо га најтоплије.

Препродавци добијају 25% рабата. Наручбине извршујемо тачно с платом у наточ.

Панчево, 1. новембра 1875.

Књижара Браће Јовановића.

О Г Л А С.

ОКРУЖНИЦА.

Подписато подужеће овим јавља свакоме, који до овога листа допре да има новаца на зајам за сваког оног, који ораћи земаља притјажава, особито они п. н. земљепритјажатељи чине се изрично пажљивим, да сви они, који имају уредне исправе и преко 100 фор.

пореза без додатака плаћају, врло брзо новаца по 6%—7% добити могу.

Мање своте могу се такођер добити, само нешто дуже траје (у последње време сироводило се за 4—8 недеља) и нешто је и већи интерес.

Овим се даје прилика сваком земљепритјажатељу да може своје стање у ред довести, ако има каквог раскрајака и зачкољица, а нарочито да се опрости несносни вексли, њихови термина, и велики интереса — са којима су се многи кроз ови последњи неколико рђави година упознати морали.

Па све стране се виче нема новаца. — Ево дакле новаца! пак купујте те јефтине земље, орите, сијте, брада и долине, радите, небојте се пропасти док 6—7 од стотине плаћате. — Кад у целог света новца буде, онда је земља по дуплу цену. —

Који је вољан на ове новце таки велики интерес плаћати, као што су заопуцале наше шпаркасе узимати, тај ће већ за осам година са тим интересом и сав капитал вратити моћи, пак га бар нико неузнемирује, само уплати једанпут или двапут у години (каке хоће од воље му стоји) свој интерес, пак мир божи — нити га ко зна, нити му треба да сваки час векслу мења, нити га ко зивка, нити му ко прети да ће му се вексла протестирати, пак онда нема ту да једанпут ишту полу, други пут све, да се из ока из бока вратити мора, тога овде нема, ко једанпут подпише облигацију миран је за цело време на које је узео новац, кад оно мало интереса поле уредно плаћао буде.

Све друго што год ко жели дознати у погледу зајма, нека заповеда доћи у нашу писарну, или нека иште ма по киме писмена разјаснења, пак ће добити у свима европским језицима на захтевање.

ДЕЛОВОДСТВО

општег прометног завода.

ХРАНИТЕЛНИ БИЉЕГ „ФИНИКС“

ОПШТИ ПРОМЕТНИ ЗАВОД

У СЕНТОМАШУ У БАЧКОЈ ЖУПАНИЈИ

на францовом каналу,

преко пута од српске свето-богојавленске црве, у завештаној кући покојног Васе пл. Николића Цавера кућни број 977.

УСТМЕНА ОВАВЕШТЕЊА

око зајма дају се сваки дан у писарници подужећа, и то од 8—12 сати пре подне сваки дан осим велики заповедни светаца. —

ЗА ВЕЋЕ ПОСЛОВЕ

где је нужно деловођи на лице места отићи, или се буде у том послу захтевала присутност, има захтевач за сваку миљу подвоз са 1 фор, а дневнице са 10 фор. платити. —

Ко жели преко писма о зајму разговарати, тај има прво 1 фор. послати за писарину, пак ће му се доставити цело „Разјаснење“ и све што захтевао буде, иначе само мала окружница.

Неплаћена писма непримају се.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПARIЈУ.“ — УРЕДНИК ПАНТА ПОПОВИЋ.

Српска народна задружна штампарија у Новом Саду 1875.